

Pascal Bentoiu

CONCERTUL NR. 1

OPUS 5

PENTRU PIAN ȘI ORCHESTRĂ

Reducție pentru două pianе realizată de autor

Pascal Bentoiu

CONCERTUL nr. 1 PENTRU PIAN ȘI ORCHESTRĂ op. 5

Concertul nr.1 pentru pian și orchestră op.5 este a doua pagină simfonică semnată de Pascal Bentoiu (după *Simfonia* scrisă în 1948-1949, partitură din care, în urma unei revizuirii efectuate 10 ani mai târziu, s-a păstrat numai prima parte, sub forma unei *Uverturi de concert*).

Scris la doi ani după apariția *Concertului pentru pian și orchestră* de Paul Constantinescu, Concertul relevă spiritul novator, talentul și imaginația creatorului său, în care echilibrul formei-fond se menține la un nivel artistic superior. Structurată în trei părți – *Allegro moderato*, *Adagio*, *Rondo-Allegro vivace* – partitura oferă solistului posibilitatea de etalare a unei virtuozități solistice permanent motivate expresiv, iar orchestrei, capacitatea de realizare a unor rafinate spațializări timbrale.

Prima expoziție a formei de sonată concentrate debutează cu o temă semnal, al cărei potențial laitmotic va fi exploatat gradual, în situații dintre cele mai neașteptate. În ecuația formei de sonată, *puntea* este înlocuită cu ideea dezvoltării unor ipostaze tematice. Dezvoltarea, construită după canonul tradițional, pune în lumină fantezia și creativitatea compozitorului, menite să imprime elementelor tematice ale grupului principal noi semnificații.

Cadența solistică exploatează potențialitatea ritmică a spațiilor sonore trasate anterior, desenele ritmice se pliază pe structura altor încorporări metrice, succesiuni de măsuri simple și compuse, în care unitatea de timp poate fi optimea sau pătrimea.

Coda nu se limitează la configurarea unor facile efecte cadențiale; trompetele stabilizează freacățul ritmic al pianului, conducând spre o finalizare a construcției sonore, de recentrare a armoniilor spre centrul tonal inițial (*Do* major).

Adagio-ul median, o meditativă introspecție sonoră, afișează – prin densitatea ideilor muzicale exprimate – o expresie interiorizată, captivantă prin problematica timbral-polifonică pe care o configurează. Poemul se deschide cu o melopee a pianului, expusă solistic, ce vibrează într-un spațiu al tăcerii (pauza generală a orchestrei), trezind ecouri și înfiripări tematice, necesare reliefării unor imagini de conținut, ce vor depăși rapid nivelul unui dialog orchestral responsorial. Violinele prime reiau teme, pe un fundal discret al corzilor, punctat de pedalele cornului. Spațiul sonor prinde treptat contur, evoluția solistică este, iarăși, protejată timbral. O implozie a sonorităților orchestrale, diminuate la nuanța de *pp*, lasă loc unei noi teme expuse de pianul solist, o evocare a semnalului cazon *stingere*, ascultat de compozitor la Bacău, în timp ce-și efectua serviciul militar (de fapt, muncă forțată în cadrul „Direcției Generale a Serviciului Muncii”).

Partea a 3-a, *Allegro vivace*, se desfășoară sub forma unui *rondo*, temele se deduc unele din altele, în plan tonal sunt spațializate imprevizibile modulații, iar la sfârșitul întregii mișcări se vor insinua ecouri tematice din părțile I și a II-a a Concertului. Pianul solist expune tema (*f, risoluto*), vibrația alertă declanșată de celulele melodico-ritmice amintind de pulsația stravinskiană din finalul *Sărbătorii primăverii*.

După solo-ul pianului, coardele și suflătorii reiau tema, compozitorul recurgând la neașteptate evadări armonice (din *Do major* către *Re bemol major*). În atmosfera purificată de luxuriantele insinuări cromatice anterioare, se ivește acum o autentică melodie ardelenescă de joc, *Pe sub mână*, tema C, a *rondo-ului*. În spiritul acurateții citatului folcloric, autorul păstrează aceleași înlanțuiri armonice.

Secțiunea finală, *Coda*, denotă o redutabilă concentrare de potențial sonor. Sunt focalizate valențele expresive menite să încununeze cadențele finale, capabile să aureoleze permanent fundalul simfonizant al Concertului.

În cronică intitulată *Concertul tinerilor compozitori*, criticul Alfred Hoffman menționa: „muzica lasă să se întrevadă o sensibilitate plină de puritate și nu urmărește să se impună prin noutatea accentelor. Ea place prin autoritatea liniștită cu care autorul mânuieste materia sonoră... Pascal Bentoiu a îmbogățit literatura noastră concertistică, încă atât de săracă, cu o lucrare în care echilibrul fond-formă se menține permanent la un nivel artistic superior” (*România liberă* din 3 ianuarie 1958).

În perioada anilor 1958-1966, *Concertul nr. 1 pentru pian și orchestră op. 5* a beneficiat de peste 31 de audiții publice, interpretări sau difuzări ale Radiodifuziunii Române, avându-i ca soliști pe pianistii Gheorghe Halmos și Corneliu Gheorghiu, acompaniați de Orchestra simfonică a Cinematografiei, sub conducerea dirijorilor Edgar Cosma și Djemal Rechid Rey, precum și a Filarmonicii *Gheorghe Dima* din Cluj, la pupitru aflându-se Mircea Basarab și Florica Dimitriu.

Apreciabilul succes de care s-a bucurat *Concertul nr. 1 pentru pian și orchestră op. 5* a fost onorat pe măsură, într-o excepțională înregistrare, la care și-au dat concursul trei iluștri protagoniști : pianistul Corneliu Rădulescu, dirijorul Emanuel Elenescu, alături de Orchestra Radiodifuziunii Române, și compozitorul Pascal Bentoiu. Prezent în cabina de înregistrare, Maestrul Pascal Bentoiu a călăuzit cu exigență redarea fidelă a sensului fiecărei fraze muzicale, atât în interpretarea solistului, cât și în cea a orchestrei. Această înregistrare poate fi ascultată pe CD-ul atașat acestei partituri.

Prof. dr. Elena-Agapia Rotărescu

CONCERTUL NR. 1 PENTRU PIAN ȘI ORCHESTRĂ

I

Pascal Bentoiu
(1954)

Allegro moderato ♩ = cca. 70

PIANO I
(solo)

Musical score for Piano I (solo) in 8/8 time. The score consists of two staves (treble and bass clef). The tempo is marked 'Allegro moderato' with a quarter note equal to approximately 70 beats per minute. The key signature has one sharp (F#).

Allegro moderato ♩ = cca. 70

PIANO II
(orchestra)

Musical score for Piano II (orchestra) in 8/8 time. The score consists of two staves (treble and bass clef). The tempo is marked 'Allegro moderato' with a quarter note equal to approximately 70 beats per minute. The key signature has one sharp (F#). The score includes a trill (Tr.) and a forte (f) dynamic marking.

Poco meno mosso

poi accelerando al

1 *Tempo I*

Musical score for Piano II (orchestra) in 8/8 time. The score consists of two staves (treble and bass clef). The tempo is marked 'Poco meno mosso' and 'poi accelerando al Tempo I'. The key signature has one sharp (F#). The score includes dynamic markings of forte (f), piano (p), and fortissimo (ff), and a mezzo-soprano (m.s.) marking.

poco allarg.

2 *tranquillo*

Musical score for Piano II (orchestra) in 8/8 time. The score consists of two staves (treble and bass clef). The tempo is marked 'poco allarg.' and 'tranquillo'. The key signature has one sharp (F#). The score includes a forte (f) dynamic marking and a mezzo-piano (mp) marking.

a tempo

Musical score for Piano II (orchestra) in 8/8 time. The score consists of two staves (treble and bass clef). The tempo is marked 'a tempo'. The key signature has one sharp (F#). The score includes a fortissimo (f) dynamic marking and a fortissimo subitissimo (f sub.) marking.

System 1: Piano I and II. The system consists of two grand staves. The upper staff (I) is mostly silent with some chordal accompaniment. The lower staff (II) features a melodic line with a *cresc.* marking, followed by a *ff* dynamic, and ends with a *p* dynamic and a *Timp.* (timpani) drum roll.

System 2: Piano I and II. The upper staff (I) has a *f* dynamic and a circled triplet of eighth notes. The lower staff (II) has a *cresc. poco* marking, followed by a *p dolce* dynamic and a *Vni.* (violin) entry.

System 3: Piano I and II. The upper staff (I) has a *cresc.* marking and a *ff* dynamic. The lower staff (II) has a *cresc.* marking and a *mf* dynamic.